

En ny Lernæopoda (Parasit-Copepod)

från Lena inferior

af

PEHR GADD.

(Med en plansch.)

Då Dr. B. R. Poppius år 1901 återvände från sin forskningsfärd till Durnoj, egentligen företagen i botaniskt och entomologiskt syfte, hemförde han bland annat äfven en Copepod som parasiterat på *Coregonus (Stenodus) nelma* Pallas, infångad vid Lena inferior i september samma år. Materialet, som Dr. Poppius godhetsfullt öfverlämnat åt mig till bestämning, utgöres af fem stycken honliga exemplar af en *Lernæopoda* art, som redan vid ytligt betraktande i betydlig mån visat sig afvika från alla för mig bekanta arter af ofvannämnda släkte. Då jag emellertid ej beherskar den ryska litteraturen, har jag vänt mig till Dr. A Skorikow vid zoologiska museet af kejsrerliga vetenskapsakademien i S:t Petersburg med en anhållan om literaturuppgifter för Ryssland. Arten saknas emellertid äfven uti de arbeten Dr. S. haft vänligheten rekommendera, hvarför alla betänkligheter, att densamma ej vore ny, synas mig undanröjda. Innan jag öfvergår till själfva artbeskrifningen begagnar jag tillfället att till Dr. Poppius rikta en uppriktig tack för hans vänlighet att öfverlåta sitt material åt mig till bearbetning.

Lernæopoda tuberculata n. sp.

Arten (se fig. 1), hvilken som ofvan nämts parasiterar på *Coregonus nelma* Pallas, anträffas i likhet med *Lernæopoda extumescens* ¹⁾ Gadd, med hvilken art den äfven i andra afseenden synes nära besläktad, på insidan af värddjurets gälock, där den lätt torde göra sig märkbar redan på grund af sina karaktäristiska knölar och i öfrigt fantastika former samt framför allt på grund af sin storlek — arten mäter nämligen i längd 7,5 mm, uträtad 9,5 mm, äggsäckarna naturligtvis oräknade. Jämte äggsäckar belöper sig längden till 21,5 mm. Själfva kroppsformen är synnerligen karaktäristisk, och rätt olika den hos öfriga arter inom släktet förekommande. Cephalothorax framträder långsträkt, uppiifrån svagt tillplattad, något afsmalnande emot spetsen och bildande i det närmaste en 90° vinkel med abdomen. I vinkeln mellan cephalothorax och abdomen framskjuta på dorslsidan tvänne rätt betydliga ansvällningar. Abdomen, till konturen något påminnande om *Basinistes nordmanni* ²⁾ Kessler, företer formen af ett något ansvaldt, med knölar rikt besatt pæron — däraf namnet — ett uttryck för den här ännu svagt skönjbara segmenteringen, totalt försvunnen på cephalothorax. Knölarne, som äro belägna längs abdomens sidolinjer, uppträda till ett antal af tre par med en svag ansats till ännu ett fjärde. Deras höjd kan något variera, men utgör den vanligtvis hälften af knölens radie i kroppens plan. Utom de nämnda tre paren har arten som sagdt ännu att uppvisa ett fjärde par nästan sferiska ansvällningar vid fästarmarnas (andra maxillarfotparets) bas, hvilka ansvällningar ofta äro så strakt framträdande, att djuret, sedt i profil, synes behäftadt med en rätt iögonenfallande puckel. Fästarmarna, som mäta ungefär hälften af djurets totallängd, eller något därutöfver, äro klumpiga och förete vid sitt föreningsställe en betydlig ansväll-

¹⁾ Gadd, Pehr. Parasit-Copepoder i Finland (Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica. Tom XXVI, N:8; 1904).

²⁾ Kessler, K. Материалы для познания Онежскаго озера и обонежскаго края, Санктъ-Петербургъ, 1868.

ning. De främre maxillarfötterna åter äro korta och kraftiga; de ligga vanligtvis tätt sammanprässade emot cephalothorax. Äggsäckarna slutligen framträda cylindriska och alltid, om också svagt, bågböjda, i längd något öfverskjutande själfva djuret. Jag har upptagit deras längd hos de exemplar som stått mig till buds till 12 mm eller något därutöfver. De innehålla vanligtvis fyra, högst 5 längsrader ägg.

Från ventralsidan betraktad, synes abdomen tillplattad, nästan svagt konkav. Här framträder äfven segmenteringen tydligast, i det att utom de redan nämnda ännu ett femte segment kan skönjas alldeles invid öfvergången till cephalothorax. I sagittalplanet observeras äfven en starkt iögonenfallande „linea alba“. Vidare företer abdomen på ventralsidan fyra par små, icke alldeles djupa inbuktningar, fördelade sålunda på de särskilda segmenten, att det tredje segmentet, räknadt naturligtvis från cephalothorax, uppbär ett par, det fjärde tvänne och det femte åter igen ett par, medan de båda öfriga ej förete någon som hälst struktur. Färgen slutligen i det fält, som begränsas af de ofvan nämnda inbuktningarna, är gul till gulbrun, medan djuret i sin helhet uppvisar en dragning åt gult, närmast elfenben — de tillbuds stående exemplarne äro konserverade i alkohol och som sådana måhända något affärgade.

Vi skola nu öfvergå till de återstående appendiculära organen. Hvad först de främre antennerna beträffar, finna vi dem (fig. 2, a¹) i form af små, jämförelsevis korta utsprång, helt belägna på hufvudets dorsalsida; från ventralsidan till ingen del synliga. Ifrågavarande antenner äro treledade och mot spetsen jämt afsmalnande. Ändleden uppträder försedd med fyra raka borst.

Andra antennparet (fig. 2, a²) framstår tvåklufvet. Den öfverliggande, dorsala grenen är oledad och resulterar uti ett jämt afrundadt utsprång, försedt med en stor, bågböjd klo, riktad utåt. På lateralsidan af ifrågavarande utsprång är grenen dessutom beväpnad med skarpa taggar, riktade äfven de i hufvudsak utåt. Taggutskottet tager sin början på dorsalsidan för att sedan i lika lång utsträckning löpa öfver på ventralsidan. Något mera lateralt finna vi ett liknande taggfält af i det närmaste samma storlek och utsträckning som

det föregående. Dessa taggfält förefalla hos tvänne exemplar något mindre i omfång än figur 3 utvisar. Den andra grenen åter består af trenne tillplattade leder; basalleden stor och skiflik, mellanleden något fylligare, riktad ventralt, samt ändleden, som ansväld starkt afsmalnar emot spetsen, där densamma utlöper uti en kraftig utåtriktad klo. Såväl ändleden som mellanleden äro dessutom på ventralsidan försedda med hvar sitt särskilda taggfält, ja mellanledens taggar synas ofta framspringa från en kalottformad upphöjning af själfva leden. De här förekommande taggarna variera äfven något i storlek. Antennen, som i sin helhet är kort med kraftigt skurna former, är afbildad i fig. 3 a².

Mellan ofvan behandlade fästantenner befinner sig sugmunnen med ineliggande mandibler (se fig. 3). Dessa framticka ur den cilieklädda munöppningen likt tvänne mot hvarandra riktade sågblad. Separerad visar sig mandibeln bestå af en lång knifformad led, rörlig emot en kort besalled samt på insidan försedd med 6 kraftiga, bakåtriktade taggar (se fig. 6). Själfva munröret är på dorsalsidan öppet, så det samma starkt kan uttänjas, dymedels lämnade mandiblerna fritt spelrum uti deras rörelser. Förhållandet illustreras utmärkt af de teckningar Kessler i sitt ofvanciterade arbete lämnar af mundelarna hos *Lernæopoda salmonea* Mayor (numera benämnd *L. edwardsi*¹⁾ Olsson). Maxillen (fig. 5) är treklufven, de olika grenarna, hvilka alla äro vända inåt mot själfva sugröret, jämförelsevis korta, bärande små klocklika bihang. De hafva sin plats på hvar sin sida om sugröret och nå deras spetsar sällan upp till höjden af själfva munöppningen.

De främre maxillarfötterna äro, i likhet med förhållandet hos öfriga Lernæopoder sammansatta af trenne leder, ändleden i spetsen visande en svag ansats till krokböjning. fig. 4). Som helt betraktad är ifrågavarande bihang kort och klumpigt, utan någon egentlig betydelse som fästvärktyg.

Skulle så återstå att nämna några ord om de bakre maxillarfötterna — fästarmarna. Dessa framstå rätt klum-

¹⁾ Olsson, P. Prodrömus faunæ Copepodorum parasitantium Scandinaviæ (Lunds Universitets årsskrift 1868, III.).

piga och orörliga; till sitt yttre förete de ingen som helst skönjbar struktur. Vid spetsen, där de förena sig, synas de (se fig. 7) knappformigt ansvälda. Själfva fästknappen har formen af en uppifrån något tillplattad lök. Den är genom ett kort och bredt skaft förenad med armarna, hvilka genom hvar sin svagt skönjbara kanal kommunicera med fästknappens lumen. Fästorganet är i öfrigt af rätt fast konsistens, till färgen gulbrunt, på ytan ej märkbart skrofligt, som det vill synas afsöndrande ett slemmigt sekret.

Någon ♂ har jag tyvärr ej kommit i besittning af.

Anm. Fullständig förteckning öfver Parasit-Copepod literaturen intill senaste tid återfinnes i Dr. Alessandro Brians nyligen publicerade arbete: Copepodi Parassiti dei Pesci d'Italia Con XXI Tavole; Genova 1906.

Figurförklaring.

Lernæopoda tuberculata n. sp.

1. Totalbild.
2. Dorsal { anblick af mundelarna; a¹ främre antennerna, a² bakre
3. Ventral { antennerna; mellan dessa sugmunnen med inneliggande
- mandibler.
4. Första maxillarfotparet.
5. Maxillen.
6. Mandibeln.
7. Andra maxillarfotparet jämte „sugskål“.

